

Stílabók úr 2.A MR 1.hluti

Bjarni Benediktsson – Menntaskólinn í Reykjavík – Íslenskir stílar – Ritgerðir – Sturla lögmaður
Þórðarson

Tekið af vef Borgarskjalasafnsins

---

bjarnibenediktsson.is

Einkaskjalasafn nr. 360
Uppvaxtar- og námsár
Askja 1-1, Örk 4

©Borgarskjalasafn Reykjavíkur

Bjarni Benediktsson

Skólavörðustíg 11. A.

Alfagríp Bismarcks kanslara.
eftir Björna Benediktson.

(Lesið upp á fundum í „Heimdalli“ og „Fuglarnum“.)

Bismarck hétur hét fullu nafni Otto Eward Leopold von Bismarck-Schönhausen. Hann fæddist 1. apríl 1815 í höfðinga-setsinu Schönhausen. Fátur hans var yfirmatur í her Príssa, og var hann af fornri höfðinga-ætt í Brandenbúrg. Bismarck las löggfræði, stjórnsfræði og línuráttisfræði í esku. Þá er hann var um smitugt, dó fátur hans, og tók hann þá viðfarðeignum ættarinnar. Litlu síðar komst hann á ráðgjafarþing fyrir Póllum, og skómur eftir þáttinn á ráðgjafarþing fyrir allt Príslandi, og var það 1847. Hvað mikið á Bismarck á þingi, var hann einn af hinum íhaldssömum þingmönnum, og átti konungur engan betri málsara á þingi en Bismarck. Árin 1851-59 var hann sendimatur Príssa-konungs hjá sambandsþjófinni þjósku í Frankfúrt. Honum þótti lítið mark af að gjörðum sambandsing, og var það viðkvæði hans þá og oft síðar, að til þess að safna öllum hinum mörgu þjósku smá-rikinum í eina heild, dyggti aðeins blót og fjörn. Árið 1859 gjörðist hann sendiherra Príssa í Pétursborg, og komst hann þá í vináttu við fjölskyldu nírmennska höfðinga, og hafði hann töluvert gagn af honum síðar. Árið 1862 fór hann frá Pétursborg til Parísar og hafði þar hið sama embætti. Honum virtist

sem veldi at Napoleon III væri sígi þærri eins mikil og it leit
 fyrir í flötuplagaði. Lígi var hann þarna lengi þar til tyllmu
 þá Prússa-konungur er ~~þar~~ síðar varð fjyskaland keisari kraddi
 hann heim til þess at veita vátuneyti sínu forstöðu, það
 var á 4. sept 1862

Friðrik annar Pössakonungur

Friðrik hinn mikli Pössakonungur ^{var} föddur ~~ann~~ 1112. Foreldrar hans voru Friðrik Vilhjálmur fyrsti Pössakonungur og Loffia drottning hans, og var hinn af hinri ensku konungsetti. ~~Friðrik~~ Friðrik Vilhjálmur var mjög rískur maður og sparadi öll itögöld, nema til hversins, sem mest hann gat. Þvo var hann gefillur það hann barði drottningu sína, og ef hann sa konu á götu úti, skipadi hann henni að snáfa heim, og annað var eftir þessu. Hann vilði kafa kvennem sína stórnir öðrum mönnum að reyti, og vann hann það til að kaupa þá dýrum dómum, einnig gáfu aðrir konungar konum stóra menn sem vinagjafir, og sumum lét hann gafuvel rana handa sér.

Þann fyrri er sagt föddist ^{því} Friðrik annar árið 1712. Hann hafði lítinn áhyga fyrir störfum föðurs síns, vilði heldur spila klyppu og annað þessháttar. Hann kynnist fróðum mönnum, og þeir ^{komu} ~~komu~~ honum ~~á þessum~~ kynni við franskar bókmenntir. Þetta allt mislíkað föður hans, svo hann misþynndi syni sínum, (dró hann á hámm o. s. fr), og lét liðleggja jms. a muni fyrir konum. Af þessu var Friðrik svö grannur, að hann ætlati að flýða til Englands, en það komst upp áður en þvi varð framgengt, og var hann settur í

fangelis fyrir, og var dæmdur til dauða, en þá báðu
grasir kongungar, um það, að ^{þann} mætti halda lífi, og
- gaf þá föður hans konunglíf, en lengi varð hann
- að sitja í fangelsi. Þá er hann kom inn fangelsinum lét
hann flest að vilja föður síns, og sátu þeir oftast
of eftir það á sættis höfði. Um þetta leyti kvantist
Friedrik Elisabeth - Kristinn af Brunsvik - Bevern.
Konungur fékk konung þá til listar höll sína, og voru
þar hjá Friedrik allskonar menntamenn, og ^{þar} var oft
glatt á hylla, og var lífað þar í sálifi.

1740 varð Friedrik konungur, þri þá dó föður hans.
† Austurriki kom sama ár til níkis Maria Theresia
eftir föður sína. Friedriki þá þótti nú gott tækifæri
til að sýna dugnad sína og hreyfði hermannasínum,
og barad auk, (og það hefðu nú líklegast ráðið meistar
um góðir hans), gat hann með þess þri að ráðast
inn í Plesiu, aukit veldi sitte, ~~so~~ og bætt þarhag
þjóðar sínnar (þótt hann væri góður áður), þótt
Plesia er eins og kunnugt er mjög andugt af al-
konar náttúru andspun, þann niðst þri inn í
Plesiu með hermans og var þeim að taka
hana hermanni áður en nokkurn vardi, eigi og
eigi leiddi til nokkvar stór orustu í þessari her-
för; þetta var árið 1740. Næsta nor sendi Maria Theresia
her til að neka Prussia lurtu, og lurtu þeim þasaman

í orustu að þorr eitt Plesiu. Í þessari orustu varð
Friedrik svo hræddur að hann ~~mið~~ ^{erum} ~~ásti~~ ^{gífi} ~~her~~
hans ráðlagði honum að flygja, og tók hann þann
kost, (Í þessari orustu unnu þó Prussar sigur, en það
var eigi Friedrik að þakka). Þessi ófriður var stórtíð
1740 og þ lyktaði honum þannig að Prussia heldu
Plesiu. ~~Þú - tþri þessu stórtíð kom svo af þessum~~
ófriði leiddi svo í ranninni þú Tára stíðitíð (þrá 1740-
1763) & milli þessara ófriða gjörði Friedrik - alt
sem hann gat til að auka og bæta her sína, þó
hann ~~þri~~ vildi vera við öllu þeim, og hafði
þannig fulla vissu fyrir þri að austurrikiismenn
vöru með samtök á móti honum. En nú er þar
til máls að taka er austurrikiismenn stófumt óflugt
samband á móti Prussum; í þessu sambandi voru
† austurrikiismenn, Prussar og Frakkar og Talland
og Svíþjóð. En í samband með Prussum gengu Eng-
lendingar og á 2-3 smá ríki í Þýska landi. Eng-
held að þarfi sé að fjölgrða um ófrið þessan, en
það eitt get eg sagt að Friedrik sýndi í honum
afarmikla herhöfðingja háfálleika, og var alstíð
þar sem hattan var mest í það og það sinnið, og
2-eda 3 máðu Prussar Berlin en allaf voru þeir
hraktir þaðan aftur. En fremur er rétt að Eng-
lendingar sendu enga eða mjög fáa hermenn í ó-

fríðinn en lögðu einungis til ~~berföringu~~ þeningu
ná þú svo að orði kvæða að ~~Fríðrik~~ ^{Prússa} kafi verit
einnis í öfríði þessum; Öfríðnum lýktu þannig
að Gg Prússar bjeldu Plesia. Af vörn Fríðriks í
þessum öfríði er óhætt að segja að hann sé kafi
verit einn af mestu og duglegustu berföringum
~~innar~~ síðustu tíma alda, og þáfræð þá lengu
se til þáfræð.

Þem namni má geta var Prússland afskaplega
illa útekið eftir öfríðinn þú mest ~~hafði~~ ^{mest} ~~mikið~~
hafði verit þarist þar, en þá hafði landið
engum skuldum þáfræð of öll þessi öfríðar
ár. Vann má Fríðrik af gríðar miklum dugnaði
að endurneison landsins, svo þá við ~~deau~~ og hann
var fyllilega lívið að ná sér aftur og ^{þáfræð} eflast í
sumum geveinum, og má þakka Fríðriki þá
~~mest meginmanna~~, að öllu eða mestu leyti. Þem
fyr var sagt var Fríðrik starfsmáður gríðarmikill
fyr reis hann ív nekkju fyrir allar aldir morgnana og
var allan daginn sistarfarði og afkastuði hann
mjög miklu í hverjum degi, svo að hann kafa eigi gjört
meira. Hann var mjög náðrikur og vildi stjórnara
öllu í ríki sínu og gjört hann þá líka með frá-
þarum sköningu þáfræð. It má hverju ferðast hann má
í ríki sínu, og leit þá eftir öllu og lagfarði þáfræð

hann gat. Hann dó 17. ágústmánuði 1786.
Hér áður er getið giftingu hans, ekki heð eg að þess
sjónum kafi arðið nokkra barna arðið, Fríðrik
var samkræmt myndum að doma mjög öfríðinn
máður og þannig þ.

Öhætt er að segja að Fríðrik kafi ~~þarist~~ þem
fötunum undir Prússarveldi þvætt þvætt mjög mikla
öðugleika. Af þú sem eg þessi heð að undan sagt
er óhætt að líkta að Fríðrik kafi verit einn af
lang^{mestu} ~~bestu~~ þjóðhöfðingum síðari alda.
Fríðrik rituði einnig mjög mikil mest í þvætt
tungu, og var í vináttu við ýmsa meirka vísind-
menn og skald.

Fundurinn settur kl 7. ^{ritari} Las ~~fram~~ upp fundargjafi
og var hin samþykkt með tveimur smá breytingum.
Síðan las annar ritstj. upp sögu ev. hét. Fréskla
hans Alud Kásem, er Pétur ~~H. K.~~ þýtt. R.P. Ben las
"Gavardyninn ganga þi land," er ~~at~~ að á að kona
í bati. Gisti Halldósson Ferdin um Niggar.
Byanni Ben, Fridrik annar Prússakonungur.
Ragnar Ólafsson las upp nokkurt af þeirri
sölueldar Fjölvis, Fridrik Dungal, Jon
Sigurðsson, Óthar Ellingsen, Sigurður
Stefánus. Fransögumatur Kornelius B.D. Hand
tala sagði að ómögulegt væri að hafa ensku
fyrir alheimsmál. Þá þýddi hann frá
aðalbygggingu Esperanto. Síðan mælti hann
~~með~~ ^{með} Esperanto, og sagði hann ~~með~~ nokkurt frá
viðgangi Esperanto, síðan talaði hann nokkurt
öð um önnur ~~al~~ alheimsmál, var góður
nómur gjörður að máli hans. Var þá umræðum
frestað og kominn Ritstjóri, og var R.P. Ben. Var
hann þá kominn ritstjóri J. Lem. Flagnesnd.

9/40

Bok þessa á
Þjarni Benediktsson
2. hekk t.

Sturla lögmaður þóðarsson.

I.

Fáar fjöðir munu það vera, sem eiga jafn göða ~~ögasta~~
fornbókmentis, sem vér Íslendingar; þú svo má heita að
að vér eigum göða og greinilega frásögu um alla þá
merkis atburði sem hér á landi urðu, allt þá þú land
byggðist, og þartil á 14. öld. Vér eigum einnig, nákvæma
sögu Noregs frá þú, sögu fyrst heffast, og þartil
Íslendingar komust undir Noreg, á miðri þrettánda
öld; og mundi Norðmenn nú eiga vita mikil um
fornkonunga sína, ef Snorri Sturluson hefti eigi
^{niðar} (þrjúfat) Heimskringlu. Mikil blessun er það og fyrir
Íslenska tungu, að þú fróti líktist eigi öðrum
sagnvitum sína tíma, og ritadi á Latínu, heldur
á Íslensku ~~og þú hefti líktist~~ þú þínir fornslenska
sagnvitavar komust einnig töluvert hátt í vísindamætti
og glöggskygni, má þú sérstaklega nefna formála
þann er Snorri Sturluson hefir niðar fyrir fram
Heimskringlu. Einnig má geta þess að ^{þú} þú Íslend-
ingar sem uppi hefir verið ~~er Snorri Sturluson~~ mun
vera Snorri Sturluson. Lítt þykir oss Íslendingum nú, að

Þó nér skulum ekki vita nöfn þeirra manna, er vituðu
sinnar bestu sögur vorar, því þótt vér vitum nöfn örfárra
merkra sagnaritara, þá munu það þó vera fleiri menn,
eftirvill einu ímerkani, sem hafa algjörlega gleymt.

Ein af þeim mönnum sem vér vitum með vissu, að
hafa ^{afir} ~~hafa~~ vitað sögur er Sturla lögmáður Þórðarson.

Sturla er sonur Þórðar ~~Þórðar~~ sonar Sturlu Þórðarsonar í
Hvammi, er allir kanna við. Þórður Sturluson var bróðir
þeirra Sighvats og Snorra, svo af því sést að Sturla yngri
átti eigi til minna aukvissa ætt sína að rekja. Móðir
Sturla var þá þóva nokkur, er menn segja vita mjög lítið
um annað en það, að hún var fylgjikona Þórðar.

Sturla fæddist 182 12/14, á Stað í Snæfellsnesi, þar
sem faðir hans bjó lengst af. Sturla aldrit upp með
föður sínum, og fékk hann líkt uppeldi sem aðrir höfðingja-
synir á þeim tímum. Var hann mjög bráðsproska og
fór hann sá snemma að fást við mál manna, þannig
fór hann með godvörð föður síns á Alþingi, er hann var
13 ára. Þá er hann var um þremur aldur sat hann oft
í Reykholti með Snorra franda sínum, og mun hann hjá

honum hafa kynst sagnaritum. Þá er Sturla var um trítugs-
aldur hófust hinir mestu deilur, er sögur fara af hér á landi,
með útkomu Sturlu Sighvatssonar því hann hafði sem kunnugt
er, ~~öllu~~ lofað konungi því, að ná landinu undir hann.

Þá er þeir Sturla Sighvatsson og Sighvatur nýttast, að Snorra
franda sínum, fylgdi Sturla Þórðarson Snorra að málum, og
var með hans mönnum. Þórður Sturluson andaðist ~~á~~ ^í netunum
1236-37. Sturla sonur hans erfði eftir hann jörðina ^(Hallyjannar) ~~Þýgn~~, og
setti hann þar að lífi. Sturla var með þeim frændum sínum í
Örnlygsktata-bardaga, og voru honum ^{boðin} ~~gefn~~ gætt, og þá
hann þar. Eirhventima á þessum árum kröngaðist Sturla,
líklega 1839, Helgu Þórðardóttur Karfassarar Samorasonar lögsögju-
mans Hlinbogassonar að Skarði á Skarðströnd. Sturla fékk nú
fríðjung Snorrungagatards hjá Þóðvari bróður sínum, og skómu
sínum lít Snorri frandi hans hann einnig þá sinn hluta.
Skómu sínum var Snorri Sturluson drepur, og líkadi Sturlu
það stóv illa, og var hann meðtrétt þeirri er Órvalga Snorrason
gjörði að Þ. Gissuri; Þ hann sat þá í Skálholti er þeir Órvalga
komu að honum og fékk biskup stílt til fríðar með þeim. Nokkru
sínum náðu þeir Kolbeinn og Gissur í Sturlu, og neyddu hann

til að sverja sér trúnadareyða. En þá er þórtur ka-kali kom
 utan, varð Sturla hans studnigsmatur, þótt hann væri lengi
 tvegur til þess. Árið 1250 var Sturla kjörinn lögsögumatur, eigi
 var hann það þó nema skamma stund í þetta sinn.

1852. kom þorgils skandi Bóðvarsson, bróðursonur Sturlu
 þórtarsona, utan, rak hann kongserindi og átti að
 reyna að ná landinu undir konung. Sturla tók hann
 fjarlega, og var með þeim, Hrafn Oddsynni og Eggjalfi ófa
 þorsteinsynni, en þeir voru óvinir þorgilsar.

Löfunda þeir Sturla og Hrafn liði og stledu að fara, að
 þeim þorgilsa og Þ. Gissuri, og dröpa þá. Ríður þeir
 fyrst með lið sitt í Staðholti, í Borgarfirði, þri þorgils
 var þar þá staðdur. Þ. Koma þeir öllum að övörum, og
 handtöku þá þorgils og hans menn. Ólþfur hvíta-skáld
 bróðir Sturlu gekk þá í milli, og settu þeir að
 lokum, með þeim skilmálem, að þorgils fari, að Gissur
 með þeim Hrafn. En Hrafn brant þá sattu þegar, og fíði
 undan, norður í land til Hrafnets Hólabiskups, en hann
 setti þá út af lýsti þá, Hrafn og Sturla, í forboði.
 En það er frá þeim Hrafn, að segja, að þeir hættu við

returistina að Gissuri, sökum þess að Ölvesi var ófar, og
 voru þeir að Staðhóli um vetrarnum, þar sem Sturla
 bjó nú.

Árið 1253 settu þeir Hrafn og Sturla að við Gissur, og skyldu
 þau eiga, Glallur Gissurason og Ingiljörg dóttir Sturlu, til
 þess að tryggja setlinnar. Skyldi, bændkaupid haldit á,
 Flægumyni í Skagi ferði, um haustit. Veislan var haldin,
 í ákvæðnum tíma, og fór vel fram, að þessi lokinni niðu
 þeir Hrafn og Sturla ^{á brant} ~~þó~~ ~~þess~~ ~~hann~~ ~~til~~ ~~sig~~. En þátt eftir
 veislu þessu kom Eggjolfur ófi með litsafnati ~~niðum~~, og brendi
 hann þar inni alla sgu Gissur, en ^{hann} ~~for~~ ~~stadi~~ ~~sér~~ ~~undan~~ ~~með~~
 þeim að skurta niðu í sjónu þess þess. Ingiljörgu og stis
 Sturlu dóttir var leyft útganga ásamt öðrum konum.

Settu þeir Skömmu áður höfðu þeir Hrafn, Sturla og þorgils
 sattu, og lofðu að fylgjast ~~allir~~ ^{fallt} að öllum málum. Þó þótt
 þó nú heldur ~~hatt~~ ^{fallt} með þeim Sturla og Hrafn, og var Sturla með
 þorgilsa í þverárgunnunda bardaga, á móti þeim Hrafn og
 Eggjalfi ófa, lauk þeim bardaga þannig að Eggjolfur féll en
 Hrafn flyði.

Nú um nokkurn tíma hafði Sturla búið í Hítardal, en voru

1256 flutti hann að Þingaskardi, og ferdi hann heim upp
á haurana, fyrir ofan þá þar sem heinn stendur nú. Tóftir
þessa hejar ~~þingaskardi~~ ^{Sturle} sjást enn þá.

Árið 1257 sættu þeir Hrafn og Sturle fullum sáttum, en þeir
þeir höfðu áður verið orðir allmiklir óvinir.

Árið 1298 var Þorgils skauti drepinn. Það sama ár var Síeður
gjörður af jarli yfir Íslandi, og ~~var~~ ^{gekk} Sturle nú í hans flokki

1299. giftist Þingiljörg Sturludóttir í annað sinn, fandi spri
forvarðar í Þauva í Eggjafirði. 1862 gekk Ísland sem kunnugt

er undir konung, ^{en} síðan fór svo öll stjórnarskipun landsins
að breytast, til hins verra.

^{alm þótt}
Árið 1263 neyddi Hrafn Oddsson Sturle til að fara utan, og
gjörði hann það þá um sumarið. Þetta var í fyrsta sinn

er hann fór utan. Þá kom hann að landi í Þjórgreif, þar
var þá Magnús konungur staddur. Frétti Sturle hjá mönnum

hans, að hann hefði nýg verið nágðvinnu við þá Hákon og
Magnús konunga, svo þeim var all illa til hans. En sígi

leitð á löngu þartil staz hann komst, í mikinn veg hjá
^{Magnúsi}
Hákon konungi. Árið 1264 sáði konungur þá forvarð þóvarinn

son og Sturle út með nýja lögbók, og var ^{Sturle} ~~hann~~ sáfnframt

^{lögmaður}
skipaður jarl yfir allt landið, og hélt hann þeim starfa í
5 ár. Þennilegt þykir en þó óvist, að Sturle hafi fandi utan

í annað sinn 1267. Hætt þá mikinn tíma af konungi, og
var sat hjá konungi í miklum veg, ^{nokkur} tíma. 1871 kom Sturle

spter til Íslands, var hann þá með nýja lögbók, þeir
Ándmíði böggull og forvarður þóvarinnson komu með

lögbókina með konungi. Sturle tók næsta sumar við lögsögu
og var hann lögmáður yfir öllu landinu til 1280, yfir öllu landi

er frá þeim tíma til 1282 yfir þá helstu, samkvæmt
þá sem for Sigurðsson telur í lögsögu manna

tali sínu.

Þá tókst í sin var Sturle heldur atkvæða litill, enda
var þá aldurinn þarinn, að færost yfir hann.

Hann fór utan í síðasta sinn 1277, og braut hann þá
skip sitt við Forlyfjar, og sat hann þar um veturinn.

Næsta vor fór hann til Kvegs, en dvaldi þar skammt
stund, og kom til Íslands aftur, sama sumarið.

Sturle lifði síðustu ír afi sinnar í Fagurey, og andlátist
hann þar 30 júlí 1284 og var hann þá réttur 70 ára.

Lík hans var flutt að Stáðarkóli, og var hann þar grafur

Sturla átti 4 börn, og vora þau þessi: Ingilbjörg, Snorri
Þórður og Gudný. Heldur lítill kvæð að þeim, ~~af síma~~ mest, að
þeirra.

II

Þú hefur með nokkurn vísu sagt frá helstu atvendum
í lífi Sturlu, og mun ég þú næst nokkud atvenda þit
hans. Fyrst þáð sem eftir hann liggur í blundnumáli.
Þú þegasta bók hans þáð rit sem hann er þegastur
þinn, er Sturlunga-saga, þú hefur hann eigi ritad nema
Íslendinga-sögu, af henni. Samkvæmt því sem Þjórn M.
Olsen telur á ritgjöf þinni, mun Sturlunga í 4 bindi
þarfr til sögu Íslands og Íslenskra bókmenta.
Íslendinga-saga er helsta hluti Sturlunga, og nær hún
því allt II. bindi útgáfu Þegastur Kristjánssonar. Þegar heft
nið látt þú þvannu - Sturlu og endar á útkomu þegastur
kakala 1242.

II

Þit Sturlu. I

Þú hefur þáð af ritum Sturlu, sem merkast er,
er Sturlunga-saga. Þú hefur hann eigi af
sagnabálka ritum meir af sögna - búlki þeim

II.

Rit og kvæði Sturlu.

Merkarta rit Sturlu er íslenska Íslendinga-saga höfundur undirstaða allrar Sturlungu. Það hefir mikil verið ritad um uppruna Sturlungu og mun ritgjörðin „Um Sturlungu“ eftir Dr. Björn M. Olsen, vera langmerkust af þeim ritgjörðum, og það sem ég segi hér um hana tek aðallega upp í ritgjörð Björns. Þar sem vist má telja að Sturlu sé eigi höfundur annara þra sagna í Sturlungu, en Íslendinga-sögu mun ég einungis athuga hana hér.

Dr. Björn hefir mörg og góð vök að því að Íslendinga-saga sé eftir Sturlu, og eru þessi hin helstu. A. Andsett er maður þá sem ritad hefir söguna hefir verið nákunnur öllum fjármálum Sturlu, því oft er skipt frá ymsu því, sem í vinnu vindað ekki komu málum mikil við, mjög ýtarlega. Einfuennur er andsett að höfundurinn hefir verið mjög

Andsettur í Björgum í Noregi, en það 2 var Sturlu. Einu er kunnugleiki höfundar andsettur í þeim ^{heimdum} stöðum, þar sem Sturlu hafðist við alla efi sína, Einu er það andsett að höf hefir verið nákunnur heimilis-life fjörðar föður Sturlu; og þannig mátti halda áfram að telja lengi upp vök fyrir því að Sturlu sé höfundur Íslendinga-sögu. ~~Það andsett er höfundur~~

940

Íslenskir-stílar
ritaðir af

Bjarna Benediktss.

2. hekk. A.

~~2. hefti~~

Veðráttufar á Íslandi.

Ísland liggur, sem kunnugt er, norðarlega á jafn-
hvelimfy. En þrátt fyrir þá hnattstöðu landsins,
er eigi mjög kalt. Það er sökum þess, að hlýr straumur
liggur að landinu (ein álma Golfstraumsins), en ef
þann kemur hingað eigi, væri ölifandi í því lífi.
Hér er svo heitt, að meðalhitið á janúar, er ^{17° til 20°} ~~20° til 22°~~ heit
^{meiri} heitari, en ætti að vera samkvæmt breiðu hnatt-
stöðu landsins. En þrátt fyrir það, þó að hitinn
sé eftir öllum vonum, er þó veðráttan ekki all-
kostar góð, því ^{at} hún, er mjög óstöðug og storma-
söm og úrkoma mikil --- (Landspæði Þ. Þam.) En
það er aftur eðlileg afleiðing þess, að landið liggur
úti í reginkafi. Þess vegna veðráttan er kölluð kaldtara
þannig loftslag er kallað, „kaldtempurð úthafs-
loftslag“.

Alþann All-mikill munur er á loftslaginu á
sunnan lands og norðan. Mikil ^{ku} ~~ku~~ heitara er á Suður-
landi, og munar þó því svo miklu, að á Norðurlandi

þrífast jmsar furtir ver, en á Suðurlandi.

Eg hef þegar tekið fram, at votvæðrasamt er hér,
þótt eigi sé mikil vigring hér móts við það, sem er
á sumum öðrum hlutum heimsins (t.d. í Síðan).

Meiri vigring er á Suðurlandi en Norðurlandi, og
munar það 98 cm., hve vigrir meira í Vestmannseyjum
en í Grimsey. Á Suðurlandi nær er regn-áttin að út-
runnan, en þar áttin að land-norðan, á Norðurlandi
er það þveröfugt.

Ylir er veturinn langur, en sumarið stutt og eigi
hlýtt, en veturinn er oftast á móti heldur hlýr;
öllu þessu veldur Golfstraumurinn. Stundum er það
átt baltur, framán of varinn vorkuldar eru
miklir, og stafar það af hafisnum, þar hann
kemur oft hingat á norin, og gjörir þinn mesta
vaga, með því at hann kálir loftslagið, og auk
þess varnar hann mjög skipum at komast at
Norðurlandi, meðan hann er þykist og ni hafa
sýnt, at hafisinn munir og eigi vera neinn aut-
físu gestur landsmanna. Eg nemni ni eigi at

vita meira, og visa öllum, sem meira vilja vita,
í Landafraði Þjóanna Sam., eða í Íslandslysingu
þorvaldar Thoroddsson, og því í þeim hef eg
þetta, sem hér er ritad.

Amen. Þjóanni Benediktsson.

Galdramatúrinn í Hvestöru.

Karl einn dó, í Hvestu vestra, árið 1882; hann þótti
vita jafnlangt nefi sínu. Þá er hann var á meðal aldri,
fór hann eitt sinn um borð í hollenska eða enska
duggu. Vart honum einhverjum vegin sundarvortu við
skipstjóvum; jókst deila þeirra, þangat til þeir höfðu
í heitingum hvor við annan, og sagði galdramatúrinn
at lokum, at eigi væri víst, at duggan kæmist heim
um haustid. Eigi er sagt, hvernig skipstjóra vart
við heitingar þessar.

Leit ni nokkur tími; þá var það eitt kvöld, at
unglingur einn á sama bæ og karlinn, sá, at hann
fer út at ekennu. Þá beina Unglinginn grunad;
at karl vætlati at fara at fást við galdra, beitt

hann þri nokkurn tíma, til þess að sjá, hvað yrði af
karli. Sér hann ni, að karl fer upp á skemmu-búset,
og hefir hann Longu löngu-haus með sér; þá er hann
var kominn upp á bestu búsetina, teygir hann kjaft
löngunⁿar sundur, og sest með hann á búsetina, og
snýr honum sundur. Byrjar karl ni að tauta yfir
þessu, og eftir nokkurn tíma bregður hann höndur^{hendur}
upp yfir annað augað og horfir í sundur; ~~horfir hann~~
~~nokkurn tíma~~ síðan byrjar hann að tauta á
ni, og eftir nokkra stund, horfir hann aftur í
sundur og segir: „Ni er mér hughegra, þvi^{at} ni em
þeir að faraast við Bo Portland.“ Hjót ni unglingsinn
ekki
á blikuna, og flýtur sér inn.

Nasta morgun vöknur allir í bænum, nema karl
hann snaf. Leid ni fram á daginn, og ekki vaknar
karl; sagði þá unglingsinn frá því, sem hann hafði
orðit^{var vit} um nóttina. Þótti mönnum ni líklegast,
að karlinn mundi ekki vakna aftur, til þessa lífs,
og eigi þótti mönnum mikill skáði^{at} þvi, þvi^{at} hann
dregist, þvi^{at} hann kom sér illa við alla menn.

^{mosta}
Ni vildi svo til, að ~~Staginn~~ í eftir, átti presturinn
leid um á bænum; var hann á leið in kaupstad.
Sagði ni fólkit honum frá ísköpun þessum, þvi^{at}
karlinn var enn þá sofandi; presturinn sagði, að
mikil væri spilling mannfólksins; samt sagði hann,
að ilt væri afspurnar að láta karlinn deyja svo,
og sagði, að hann vildi reyna að endurlífja hann.
Fk Jök hann ni messuvin, og oblatu bledil, sem
hann hafði keypt í kaupstaðnum, og dreypti hann
vinnu á karlinn, en tróð hinum heilaga bledli upp
í hann. Raknar karl niⁿⁱ við, og varð honum að orti
í þeirri svipun, sem hann ~~veg~~ ^{veg} upp: „Mikill er
máttur Ánds katans.“ „Meini er þó máttur drottins“,
segir prestur, og ávitar hann ni karl fyrir spill-
inguna, en karlinn skeytti þvi engu, þvi^h og
fíket hann við forneskju fram í vandan dandanⁿ.

Þjanni Benediktsson.

2. lekk. A.

~~Amem~~

Saluhúsið á Eskifjardarheiði

Saluhúsið á Eskifjardarheiði stendur við gil eitt, en niðri í giliinu hefst við övættur einu; hann hefir gjört og gjörir einu ferdamönnum jmsar brellur. Það er sagt, að þeir eitt sinn hafi ungu matur verið á ferð, til Hólaskóla, hann hét Þorlákur, og hann átti leið hjá giliinu, og þá er hann fór fram hjá giliinu, heyrði hann, að kallað var, með dimmri og draugalegri röddu: „Hvað heitir þú? Hvær son ertu? Hvadan ertu? Hvert etlastu? Hvað mag margra náttu er tunglið.“ Þorlákur svaraði þegar og seggir: „Þorlákur heiti ég, Þórdarson er ég, úr Milasýslu kem ég, til Hólaskóla etla ég, og níu náttu er tunglið.“ Það er sagt, að ef Þorlákur hefði orðið orðföll, hefði hann verið á valda vattna vetturinn átt hann.

Það var einu sinni matur, sem var á ferð yfir heiðina, það var litit á nótt, þá er hann kom að saluhúsinu, og sá hann sér þeir eigi annað verna, en að sofa þar, þótt honum væri litit um gefit, þeir mestu trölla sögu gengu um veimleika í húsinu. Fór þá maturinn

upp í loft í húsinu og létur hlevann aftur; atlati hann þá að reyna að sofa, en getur það eigi. Eftir nokkurn tíma heyrir hann, að hurðinni niðri er hrundið hraka hranalega upp, vart hann þá mjög glaður, þó að hann hélt, að einhver matur væri á ferðinni. Eykt þá skarkalinn niðri mjög mikið, svo at alt etlati um koll að keyra; veit maturinn þá, að þetta mundi vera draugurinn sjálfur, sem þarna sé í ferðinni; og í þeir eru dýrur opnaðar hlevinnu opnaðar, og inn kemur hvít flyksa; sagði maturinn þá, í þeir hann þýtur upp: „Fardu í sjóðballandi, grængolandi, hurðlaust horngrýti!“ Hróklatist flyksan þá niður stigan; en eftir nokkurn tíma heyrði maturinn aftur afskaplega gang niðri, svo at hann heldur, að frændinn sjálfur sé þá kominn niðri, og vilji hann þá taka tilfandi, og fara með sig til hins neðsta. Hleypur þá maturinn niður og dr setur í ífreskjuna, og gleina þau þá lengi, og hafði hvorugt við áðru. Morgunin eftir fanda ferðamenn, manna liggjandi

i einu hovinum hlífðantun in, bræðsku og þreytu. Eigi
vandhorium samt nokkuð in meint við viðvoklign þessa

þetta er eintönu lygi og frá upphafi
til enda, og eigi lagfært lygi mér, nema vidur
sé.

~~Þessu~~
Chaldassu ~~Þessu~~
(L-S) (Ka)

~~Chaldassu~~

Búa - Drengrinn.

Einn af þingmönnum Breta, sem Seely heitir heit

Búa Drengrinn
eftir

Chaldassu
277

~~Chaldassu~~

Búa - dvergurinn.

Einn af þingmönnum Breta, sem Teely heitir ^{og var} ~~var~~ riddarahersir í Bústríðinu, hélt í fjóra nætur um ettjándar-átt í kjördæmi sínu; meðal annars sagði hann frá ^{þessum} (eftirfarandi) atburði í Búartvíði, það var eitt sinn, ^{at} er eg var sendur, með nokkrum mönnum, til þess að handtaka Búaföringa einn, sem var í næsta grösun. ~~Þetta var~~ En þá er við komum, til stadarins, þar sem við bjuggum ^{umst} (gættum) við að ~~þess~~ föringinn væri, var hvergi hægt að finna hann. Mér fór niðri eigi að verða um sel, því ^{at} vel gat verið, að mi yrðu endaskipti á öllu saman, og það yrðum við Englendiransir, sem yrðum skotnir. Þá handteknir. Þá sömum við ~~Búa~~ Búa-dverg rétt hjá okkur, og spurðum við hann, hvort hann hefði orðið var við Búa-hennurn, ^{þar} ~~hinn~~ nálægt. Þá kom svo niður þat í dverginn, að hann játadi því; þá spurðum við hann, hvar þeir væru. En dvergurinn mun hafa séð, hvað á seyði var, svo hann sagðist eigi vita það. Þökum þess að hvar

gat ríðit í lífi mínu, og manna minna, greip eg til þess býndis-irvæðist, sem mér mun seint ís minni líta. Eg skipaði dvergnum að fara upp á vegg, sem þar var nálægt, og sagði mönnum mínum að skjóta hann; en ^{því} þá lagt við, svo ^{at} þann heyrði eigi, að þeir skyldu eigi skjóta. Því næst sagði eg við dverginn: „Ni sýr eg þig í síðasta sinn, að þú, hvort þú viljir segja mér, hvar landar þú ert.“ Ef þú svarar mér eigi, verður þú umsvifalaust skotinn.“ En dvergurinn neigði höfudit aftur á bak og ^v svaraði: „Eg segi það allsþekki.“ Eg gat eigi að því gjört, að eg tók í höndina á dverg-hnokkanum og lét hann síðan sleppa. Þá síðan ríðum við, allt hvað ~~af~~ tók, heim til heilinda vöðvar.“ Þat er sagt, að allir í heyrendurnir hafi vikuat þá er þeir heyrðu sögu þessa.

Þjanni Benediktsson
2. lekh. A.
1922.

~~Handwritten signature or name, possibly 'J. M. L. M.' with decorative flourishes.~~

Fra forsteini jökli.

Það er sagt, að svantidauði hafi þannig
borist til Íslands, að þá hafi bóndi einn, forsteini,
að nafni, hafi þá búið á Bni í Jökuldal. Hann
í þi komu, sem mjög mjög var glys-gjörn og hélt
mjög upp á störs. Það er sagt, að hún hafi eitt

sinn hedið bónda sinn, um að gefa ív klæði; og

þá er hann fór mest mest í kaupstað, það hann

kaupmann að láta sig fá klæði, en þá er kaup-

maður sýndi honum klæði sín, þótti bóndi þau

eigi vera ~~na~~ nógu góð. Í mest sinn, sem hann fór

í kaupstað, ^{en það} ~~sem~~ var einn ári ríðar, það hann um

klæði, en það fór sem fyr, að honum getjust

engin þeirra. Þá er mælt, að kaupmanni hafi

munnt í skap og sagt, að hann geti eftirlill

þengid klæði, sem ^{bónda} ~~hann~~ líkæði, næsta ár. Þá er

bóndi (ári ríðar kom til Vopna-fjarðar), en það

var kaupstatur sá, sem hann hafði farið fyr*ri*,

sýndi kaupmaður honum klæði, en þá er hann
stæruga, kaupmaður
fletti ^{stæruga} ~~stæruga~~ hann

~~þá~~ hann ríðar á líðar-borðinu, steig blá

gefu út ív klæðum. Því þá forsteinn ríð, og hljóp

a heit sinn og veit þegar heim í leit. En þá er

ham var kominn upp á brúna á ~~á~~ Tungu-heit, og

leit til bak^a, ~~á~~ hann, at mótan var kominn yfir

hálfu bygg-sveitina. En þá er hann kom heim,

tók hann nauðsgilegustu húsnum sína og trjá-

við, og kleypti för með öllu folki sínu fram á fjöll;

þar veisti hann hann, ~~þar er hann hafist við~~

og í ^{því} ~~hann~~ hafdist hann við. At ári lítur

sendi hann mann til bygg~~da~~, en ~~hann~~ ^{sá} hann

eigi aftur. Næsta (er) áv sendi þorsteinn annan

mann, en sá hann heldur eigi aftur. Þorsteinn

ávið sendi hann þann þorsteinn, og kom sá

aftur og sagði ~~drepa~~ ~~falli~~ ⁿ ~~flitt~~. Fór þorsteinn

þá til bygg~~da~~, ~~er~~ og bjó hann þar at eftir

þella.

Benediktsson

Glendur (Snatur).

Tveir tegundir hunda eru til; ~~annar~~ önnur tegundin er kynbálkunum hundur, sem á latneskri tungu er nefndur canis; er hin tegundin eru menn, sem jafnan fylgja koma illa fram, ~~sem~~ og oft er sagt um menn „á sa“ sem um er verið að ræða, „se ösidatur sem hundur“, og einnig eru menn oft upprefnir með orðinu snati, en það er sem kunnugt er, eitt heiti á hundinum. Þannalega eru þeir menn, sem þannig eru upprefnir, leidir sem hundar. Eins aðeig Kemurinn hefir ni reynur eigi tekið fram, hvar hver tegund hunda það sé, sem hér skal lýsa, en þó bygg ég, að það sé kynbálkunum hundur (canis), sem lýsa skuli, og mun ég því lýsa ~~þessum~~ honum, ~~þessum~~

~~þessum~~ ~~sem~~ ~~er~~ ~~ni~~ ~~reynur~~ ~~eigi~~ ~~tekið~~ ~~fram~~

Glendurinn er miðlungs-stórt dýr; höfuð hans er fremur stórt, trignid er langt og nös hans er uppsveigt; hann er háfött dýr; og í alla stöð er hann hinn höfðinglegasti. Glendurinn mun fyr kafa verið vándýr, en nú mun hann einungis vera taminn (Canis domesticus). En veridur hann sér þá til fædu, þá ~~þá~~ ^{at} hann fái ni meiri

hluta fædu sinnar frá mammunum. Margir eiginleika hefir hann samt enn, sem koma sér vel við veitar, ^{f. d.} þá hann hefir mjög vel og er einnig mjög þaf-vís, auk þess sem hann er fráv á fæti. Ég tók það fram hér áður, að hundurinn hófi fyrstum verið vándýr, en sem betur fer, er hann hótur því ni, því ^{at} eigi væri gaman að vera óþvingu af einum óþreyttum hundi, og eigi væri heldur gaman af viltir hundar væru hér á heitunum þringumt ~~þessum~~ Reykjavík og komu svo stundum herferð til „borgarinnar“. Eigi er ni samt svo að skilja, að hundar séu meilansir með öllu, því ^{at} þeir kafa það til, þá er þeir verda veridur, að bita ~~ni~~ menn til óbóta. Einnig gengur áda hefir stundum gengið, hundastí i útlöndum, þá er hundar fá það, ráðast þeir á menn og máttleggja allt hvað fyrir verður, af lifandi dýrum, og segja sumir, að bit þeirra sé þannig, þegar þetta vill til.

Glendurinn er mjög mikil þörfu dýr; og sérstaklega er hann þörfur oss í skendingum, sem smalahundur, og mörg munu þau spor vera, sem hundurinn hefir oparad í smöllum islenzku. Í útlöndum er hann notaður, sem

verð hundar, og er hann vel fallinn til þess starfa,
því hann er, sem fyr er tekið fram, mjög heyrnar-
gædur. Einnig er hann notaður, sem skothundur, til þess
að selja va djr, þá er menn hafa skotið þau. Til dráttar
og að sketturs er hann notaður. Sumir menn hafa leijltur
hunda sér til skemtunar. Einnig er hann notaður, sem
sporhundur, og margar kindur, ~~meira hunda~~ hafa það
hva á landi sem hafa grafið í þeim, hafa hundar
fundið hvar á landi. Í nýlönðum ~~er~~ hundakyn, sem fara
um fjöll og leita að ~~meira~~ ^{mennum} menn þeir hafa
ljargað bjóna. Mörgun mörkun á þann hátt. Af þessu
sést, að hundakynið er eigi við eina fjölinu felt, þar sem
hundarnir gegna svona margvíslegum störfum. Eigi eru
samt allir hundar eins, heldur hafa þeir smám saman
greinst í margar flokka, og er þá hver flokkur best
hafur til þess, sem hann hefir verið van ⁱⁿⁿ við. Nú
skyldu menn etla, að hundarnir væru ~~hó~~ allstatar
í hinu mesta dóluti, en þó er svo eigi, því ^{at} minsta
kosti er meðferðin á hundunum á Íslandi, í rauninni
til skammar, ^{en} þó hefir hin mikið batnað ~~upp~~ á

~~siðkast~~ ^{ári árum} Margar sögur eru til um það tryggð
hunda, (td. af Anger hundi Olyseifs); og margar af þeim
sögur eru þannig, að hundunum deyr í sorg, þá
er hrisbóndi hans er látinn, ^{þegar hafi er} ~~td.~~ Þjórvandi langan
tíma; þannig var það t.d. með hund, sem mikilmennið
Gladstone átti, að hann (hundunum) dái í sorg, ^{at} sitt
sinn, í meðan, Gladstone var af landi brott. Einnig
eru margar sögur til um hanskun hunda, en
engar þeirra hirta eg ~~er~~ ^{er} um að nefna. Eg gat
hér áður um, ~~hvern~~ ^{hva} ~~hunda~~ hunda gætu
gjört, en þó eg á eg ~~er~~ ^{er} að telja mesta íkost
hunda, hér á Íslandi, það er að segja ^{at} þeir hafa
búið bandanna í sér, en þeir eru ~~þá~~ mest í vagestar,
sem kunnugt er. Meira hef eg ni í rauninni eigi
að segja, um hundunum, því ^{at} eg ~~er~~ ^{er} fylgt þykki hafa
uppfyllt öll þau atviti, sem kennarinn sagði, að
upp-fyllt ~~sk~~ skyldu vera.

B. Ben

Amén.